THE NEOLOGISM – CURRENT INTERCULTURAL PHENOMENON

Ana-Maria Botezatu (Tiliță)
PhD. student, „Ștefan cel Mare" University of Suceava

Abstract:The present study realizes an image of the variety of Romanian vocabulary reflected in both the written and the audiovisual press of the period 1990 - so far, a sensitive mechanism of the changes in the political, cultural, social, economic, etc, with an essential role in the absorption and in the dissemination of some of the most varied linguistic creations. The foreign sources indicated by the Romanian vocabulary are evidence of the contacts our people have had over the centuries, which influenced it, thus changing their physiognomy. Internal creations continue to perfect a system, that of popular Latin. Thus, it is noted that the Romanian lexicon evolved and internationalized, adapting new formative elements, in relation to its internal rules. The vocabulary of modern Romanian literary language has a heterogeneous character due to the influences exerted over time: Turkish, Greek, Russian, Neo-Gothic, Slavonic, Polish, Hungarian, Latin, German, French, Italian and, in recent years, English. After, in the old period of the Romanian literary language, the linguistic models that highlighted the evolution of our language led to the enrichment of the internal structure of the vocabulary and less to its modernization, in the modern period there is a reorientation regarding the sources of the loan , producing what Sextil Puşcariu calls the re-Romanianization of the Romanian language.

Keywords: neologism, loan, latin influence, anglicisms, lexical elements

1. Conceptul de neologism

Atât în lingvistica generală, cât şi în lingvistica românească, există o diferenţă de percepţie cu privire la aspectul de neologism a unui cuvânt. Astfel, problematica acestui concepta pare a fi una deschisă. Chiar dacă se afirmă că termenul neologism a apărut pentru prima oară în 1755 în limba franceză, de unde a fost împrumutat în 1880 de limba engleză, mai există o serie de aspecte viu discutate. Unul din acestea ţine de baza terminologică a neologiei şi de interpretarea conceptului de neologism. După cum afirmă majoritatea cercetătorilor, acest aspect „semnalează inconsecvenţe existente" la definirea lui. În această ordine de idei, cercetătorul Victor I. Iancu susţine chiar că „sfera şi conţinutul acestei importante noţiuni continuă să rămână un litigiu" [Iancu Victor, 1970:33]. Dumitru Caracostea în „Expresivitatea limbi române", încă în 1942, menţiona că „*mai întâi este nevoie să ne înţelegem cu privire la însuşi termenul de neologism* [Dumitru Caracostea, 2000:285]. Sfera discuţiilor se lărgeşte sau se îngustează după accepţiunea la care ne oprim. De aceeaşi părere este şi Victor I. Iancu care afirmă că „înainte de a trece la prezentarea neologismelor dintr-o anumită operă, cercetătorii sunt obligaţi să precizeze care este, potrivit opiniei lor, sensul exact al acestui cuvânt" [Iancu Victor, 1970: 33].

Aparent, sensul unui termen atât de transparent pare a fi uşor de explicat. Termenul neo = „nou", logos = „cuvânt", astfel se poate oferi o definiţie satisfăcătoare şi comodă cum ar fi un neologism este un cuvânt nou, care nu exista înainte în limbă, sau un cuvânt deja existent, dar care primeşte un sens nou. Intrând în profunzimea acestui termen ne dăm repede seama că, dincolo de formula definitorie comodă, în momentul în care abordăm această problematică survin întrebările, dificultăţile, neclarităţile. Conceptul este mult mai complex şi nu poate fi cuprins, delimitat prin simpla eichetă a „noului" iar dincolo de neologism, cercetătorul care ar vrea să-l definească/descrie, este confruntat cu un proces, nu mai puţin complex, şi anume acela de construire a acestor noi unităţi lexicale, pe care nu îl poate trece cu vederea. În ceea ce priveşte dificultatea

BDD-A29591 © 2019 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 02:04:11 UTC)

definirii neologismelor, intervin în primul rând dificultăţile legate de datare; dacă la mijlocul secolului trecut neologismele aveau o valoare de aproximativ zece ani.

Procesul de modernizare a vocabularului românesc a început în a doua jumătate a secolului al XVIII-lea şi s-a intensificat la mijlocul secolului al XIX-lea şi după realizarea Unirii de la 1859. În mai mult de 100 de ani, foarte multe cuvinte din limba greacă şi din limba turcă au dispărut, fiind înlocuite cu neologisme de proveniență latino-romanică și franceză. Iată câteva exemple: *olac* a fost înlocuit de *curier* sau *mesager, ipochimen* a fost înlocuit de *persoană* sau *individ*; *vistavoi* a fost înlocuit de *ordonanţă, evghenicos* a fost înlocuit de *nobil*; *ucaz* a fost înlocuit de *ordin* sau *comandă*; *doclad* a fost înlocuit de *raport* şi *referat, cinovnic* a fost înlocuit de *funcţionar*.

Influența latinei savante se regăsește în secolul al XVII-lea, în activitatea cronicarilor. Ulterior, reprezentanţii Şcolii Ardelene şi cei ai curentului latinist au condus spre îmbogăţirea vocabularului limbii române cu un număr semnificativ de neologisme, preluate pe cale livrescă direct din latină. Uneori, datorită vechimii foarte mari, unele cuvinte moştenite au evoluat şi s-au schimbat foarte mult din punct de vedere fonetic și semantic. Spre exemplu, lat. *clarus* a dat în limba română, conform legilor fonetice specifice, adverbul *chiar*. A doua oară, când a fost împrumutat pe cale livrescă, a dat *clar*. Putem spune că cele două cuvinte, *chiar* şi *clar*, sunt dublete etimologice: primul element este moştenit, cel de-al doilea este împrumutat. Iată alte câteva exemple: *băşică – vezică, frupt – fruct, femeie – familie, bătrân – veteran, arină* (reg. *nisip*) – *arenă* (în acest caz, evoluţia semantică este remarcabilă).

În secolul nostru marcat de instantaneitatea comunicării, ceea ce înseamnă şi difuzarea rapidă, dacă nu instantanee, a cuvintelor noi, durata unui neologism se restrânge drastic. O alta dificultate ține de procesul de inovare de care se leagă conceptul de neologism, este un fenomen natural în fiecare limbă, dar şi cu determinări foarte complexe în zilele noastre: el este un fenomen natural, căci evoluţia şi însăşi comunicarea umană trece prin necesitatea inovaţiei lexicale; de altfel, prin structura lor, limbile sunt sisteme articulate astfel încât să poată permite creativitate, şi nu numai cea lexicală, prin intermediul unor mecanisme care lucrează fie la nivelul formei, fie la nivel semantic. Însă este şi un proces care începe să fie supus reglementărilor necesare, epoca noastră fiind martor al dezvoltării, pe lângă alte politici, a politicii lingvistice.

Raportându-ne la neologisme vs cuvinte recente vom observa că ambele expresii indică (cu mijloace diferite, între care nu există o relație de sinonimie) importanța timpului pentru identificarea acestei clase de unități: termenul *neologism*, devenit internațional cu aproape două secole în urmă, subliniază „noutatea semnului lingvistic apărut la un moment dat în raport cu ansamblul semnelor cunoscute, uneori chiar de multă vreme, și utilizate în mod obișnuit de vorbitori sau în raport cu un subansamblu al acestor semne” [Cuniță Alexandra, 2005:24]. În aceste decenii de dezvoltare explozivă a informaticii, pe fondul unei globalizări accelerate a economiei și, pe un alt plan, de internaționalizare a vocabularului, mai ales acelui specializat, nu este de mirare că un cuvânt ca *site, link*, împrumutat din engleză, să fie utilizat fără probleme de un mare număr de vorbitori români, în special de cei tineri. O serie de împrumuturi, din engleză oris din franceză, deja asimilate de limba noastră au dat naștere unor derivate: *clic* > (a) clica; *blogăr* > (a) blogării;

De remarcat că *neologismele* intră deseori în uz și ajung apoi să fie incluse în dicționarele speciale sau chiar în cele generale, fiind considerate ca unități adaptate fonetic și morfologic sistemului limbii române – cu alt gen sau număr decât în limba de origine. În acest sens putem evidenția cuvântul *butic*, devenit neutru în limba română, deși în limba franceză este de genul feminin.

Cercetătorul Vasile Bahnaru propune ca termenul neologism „să fie rezervat numai pentru cuvintele împrumutate de curând dintr-o limbă străină, cele formate pe teren românesc cu ajutorul resurselor interne de derivare sau calchiate după modele străine, iar celelalte unităţi lexicale, cele mai multe «fiind bătrâne ca iarna» în română, să fie repartizate la straturile lexicale corespunzătoare (vocabularul comun sau esenţial, ştiinţific şi tehnic, vocabularul livresc etc)” [Bahnaru Vasile, 2009:118]. în acest sens, considerăm că punctul de vedere atestat în *Dicţionarul de ştiinţe ale limbii*

BDD-A29591 © 2019 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 02:04:11 UTC)

cu privire la clasificarea diacronică (clasificarea neologismelor în limba română se face în funcţie de originea acestora, criteriu care presupune o perspectivă diacronică, deşi lingviştii admit, în general, faptul că există împrumuturi neologice cu etimologie multiplă) şi sincronică a neologismelor (o clasificare sincronică, după criterii lingvistice, a neologismelor duce la delimitarea împrumuturilor propriu-zise de calcuri şi de construcţii frazeologice) ar putea conduce spre o tratare corectă a conceptului pus în discuţie.

2. Termeni neologici proveniți din limba engleză

Foarte pronunțată în perioada actuală, influența engleză în limba română se realizează atât prin preluarea masivă de elemente lexicale, cât și prin atribuirea unor noi sensuri cuvintelor din limba română sub influența termenilor englezești corespunzători. Situația socială și politică actuală, dezvoltarea științei, extinderea relațiilor economice și financiare cu țările occidentale au condus spre manifestarea acestui fenomen și în România, prin selectarea elementelor lexicale de origine engleză de specialiști în diferite domenii de activitate și de utilizatori ai acestei limbi.

Anglicismele desemnează noile realități în mod concis, inechivoc. Aceste calități și caracterul internațional al elementelor lexicale englezești justifică afluența acestora în textele presei românești actuale. Din punct de vedere referențial, cele mai multe anglicisme aparțin sferei infomaticii și a comunicațiilor (*back-up, blog, bluetooth, antivirus, broadband, browser, buffer, cancel, device, e-reader, e-book, e-commerce, malware, smartphone, touchscreen, webcam),* urmată de cea financiară (*benchmark, board, brand, branding, card, dealer, deadline, discount, infringement, low-cost, market-share,retail, retailer, showroom, streaming, upselling).*

În ceea ce privește, un aspect important constă în adaptarea anglicismelor la sistemul românesc. Acest fenmen se referă la acomodarea morfologică, unde se întâmpină dificultăți relative la modalitățile deflexiune ale limbii noastre, cauzate de diferențele dintre sistemul gramatical românesc și cel englezesc. Tendința din scrisul jurnalistic actual încadrează un număr important de anglicisme în categoria substantivelor invariabile. Substantivele împrumutate din limba engleză care denumesc inanimate aparțin, în scpecial, clasei neutrului românesc, formând pluralul în desinența *–uri*, un clasificator substantival ce permite includerea bazelor în această clasă. Se înregistrează însă și situații în care același substantiv apare în textele jurnalistice actuale fie ca neutru, fie ca feminin (*o session – dintr-un session, unui story – o story*). Valoarea morfologică de plural a cuvintelor englezești împrumutate este adesea neglijate, astfel se ajunge, în textele mass-mediei românești, la forme tautologice, de tipul: *leggin*și, *cards-uri, gadgets-uri, skills-uri* sau *congresmeni*, *chairmeni*. Sunt frecvente formele de plural ale substantivelor din limba sursă, cum ar fi: *e-books.*

Numărul mare de împrumuturi din engleză se explică prin nevoia de a denumi realități noi într-o lume aflată în continuă schimbare. Astfel au apărut în limba română numeroși termeni din divere domenii precum: sportiv, alimentar, muzical, vestimentație, tehnică, medicină: *dribling, airbag, aut, baschet, blugi, bodyguard, clip, computer, corner, gentleman, sponsor, hamburger, hard, jazz, lider, mass-media, polo, radar, hent, scanner, seif, set, show, supermarket, trening, OK, volei, whisky, start, etc.*

Deși dificultățile de adaptare la sistemul morfologic al limbii române, inconsecvențele grafice și de rostire formează argumente împotriva afluxului de împrumuturi din limba engleză prezente în textele publicistice românești, acestea ne conduc spre o viziune benefică limbii noastre.

3. Termeni neologici proveniți din limba franceză

În ultimele decenii, limba franceză a pierdut teren în fața influenței engleze „care pune în umbră orice altă sursă de împrumuturi lexicale, de calcuri semantice și frazeologice” [Zafiu Rodica, 2001:nr.40], astfel ritmul împrumuturilor din franceză a scăzut considerabil.

Primii termeni proveniți din limba franceză au fost introduși încă din perioada fanariotă, dar influența fanariotă devine covârșitoare de abia în secolul al XIX-lea, când mulți boieri tineri vor

BDD-A29591 © 2019 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 02:04:11 UTC)

studia la Paris. Atunci se traduc numeroase cărți și se stabilesc importante relații de ordin economic, politic și cultural între Franța și România. Majoritatea neologismelor franțuzești au intrat în română pe cale cultă, ceea ce justifică faptul că multe dintre ele se scriu și se pronunță într-un mod similar, dacă nu identic cu grafia franceză: *septicemie, automobil, bacalaureat, certificat, convoi, sergent, antet, faleză, coșmar, fular,* etc. Pe lângă cuvinte, din limba franceză am preluat și unele expresii: *calcul renal, bal mascat, cordon ombilical, critic literar,* etc.

În ceea ce privește elementele lexicale de origine franceză recent intrate în limbă, o abordare sub aspect semantico-referențial arată că majoritatea acestor unități se încadrează celor mai însemnate arii ale culturii și ale științei, cu deosebită forță creatoare, acelor ramuri unde s-au făcut remarcate, în perioada postdecembristă, progrese semnificative. Numărul lor este scăzut dat fiind faptul că engleza, în special în varianta americană, este limba de circulație internațională, vorbită în spațiile unde se produc actualmente cele mai importante inovații. Elementele lexicale recente cu statut neologic aparțin unor domenii variate, precum: tehnica, alimentația, arta, cinematografia, fizica, informatica, farmacia, literatura, medicina, muzica, psihologia, televiziunea sau vestimentația.

În acest sens, se poate aminti termeni din domeniul gastronomiei *croque-monsieur, croque-madame, bouquet garni, foie gras, salată niçoise)*. Acest domeniul franțuzesc este apreciat la nivel mondial pentru apariția unor câmpuri semantice realizate pe baza dulciurilor: *mousse, crème brûlée, crêpes sucrées, crêpes salées, tartă tatin* și de la brânzeturi: *chévre-blanc, emmental, fondue* etc. Caractertul alogen al acestor împrumuturi este evident prin lipsa de adaptare la sistemul gramatical românesc. Sub aspect fonetic și morfologic, adaptarea s-a produs în cazul unui număr mic de elemente lexicale.

Putem vorbi despre o etimologie dublă atunci când împrumutul unor cuvinte nu s-a realizat exclusiv prin intermediul unei singure limbi occidentale, al francezei, spre exemplu, ci cuvintele noi au intrat în limba română pe filieră multiplă, franco-italiană.

S-a întâmplat ca unele neologisme să poată fi explicate *formal* prin raportarea la limba latină, dar din punct de vedere *semantic*, neologismele păstrează caracteristici franceze, italiene sau chiar germane. Spre exemplu, *efect, impozit, spirit* sau *virtute* seamănă cu lat. *effectus, impositum, spiritus, virtutis*, dar din punct de vedere semantic aceste cuvinte corespund unor substantive din limba franceză: *effet, impot, esprit, vertu*. În acest caz, vorbim despre o etimologie dublă, latino-franceză.

Influența franceză s-a manifestat atât în domeniul vocabularului cât și al frazeologiei. Unele unități frazeologice sunt împrumuturi directe (sintagme stabile), iar altele sunt calcuri sau imitații după modelele franțuzești. Câteva exemple din prima categorie sunt: *bal mascat, artist liric, calcul renal, director general, cordon ombilical, critic literar, decret guvernamental, jurnal de bord, tonus muscular, monolog interior, placă turnantă, petrol lampant,* etc.

Alte frazeologisme românești moderne formează calcuri, traduceri literale după unități frazeologice franțuzești care au o structură identică sau asemănătore: *a se da în spectacol* < fr. *se donner en spectacle*; *apă de toaletă* < fr. *eau de toilette*; *turn de fildeş* < fr. *tour d'ivoire*; *castel de apă* < fr. *chateu d'eau*; *duş scoţian* < fr. *douche ecossaise*; *diabet zaharat* < fr. *diabet sucre; focar de infecţie* < fr. *foyer d'infection*; *a face act de prezenţă* < fr. *faire acte de presence*; *ipoteză de lucru* < fr. *hypothese de travail*; *materie cenuşie* < fr.*matiere grise*; *rădăcină pătrată* < fr. *racine carree*; *câmp de bătaie* < fr. *champ de bataille.*

Majoritatea împrumuturilor lexicale de origine franceză au intrat în limba română pe cale scrisă, iar aspectul grafic s-a impus în pronunţarea românească literară. În acest mod se explică faptul că rostim *restaurant*, nu *restoran; automobil*, nu *otomobil*, etc. Cele mai multe forme pătrunse pe cale orală au fost eliminate pentru că au fost resimţite drept inculte. În mod excepţional, când cele două forme (cea care a pătruns pe cale orală, iar cealaltă pe cale livrescă) s-au specializat din punctul de vedere al sensului, ele au rămas definitiv în limba literară. Spre exemplu, *bor* (margine a pălăriei) şi *bord* (punct de conducere al unei nave) provin din fr. *bord*, *rever* (al hainei) şi *revers* (al medaliei) provin din fr. *revers*. Aceşti termeni reprezintă însă unităţi

BDD-A29591 © 2019 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 02:04:11 UTC)

lexicale distincte din punct de vedere sincronic, altfel spus ele au pătruns în limbă în diferite momente.

Multe franţuzisme şi-au dovedit inutilitatea încă din secolul al XIX-lea, când I.L. Caragiale îi ridiculiza pe cei care erau *ambetaţi* (plictisiţi) şi *infatigabili* (neobosiţi). Astfel, aceste neologisme de prisos se numesc *barbarisme*.

4. Creații neologice interne ale limbii române

Modalitățile de investigare în ceea ce privește neologismele sunt reprezentate de perspectiva de ansamblu asupra celor mai importante procedee prin care lexicul actual se dezvoltă în direcția modernizării. Acestea constau în:

- Mijloace externe de înnoire care formează împrumuturi.
- Modalități interne de îmbogățire, prin derivare și compunere de diferite tipuri;
- Procedee mixte de dezvoltare reprezentate prin calc lingvistic;

Necesitățile de modernizare a lexicului românesc actual sunt satisfăcute nu doar prin mijlocirea împrumutului din alte limbi ori prin imitarea unor modele străine, ci și prin materializarea unor modalități exclusiv interne, precum derivarea și compunerea.

În lingvistica românească, prin neologism se înţelege împrumutul din limbi occidentale sau direct din latină, pe cale savantă. Cu toate acestea, există şi neologisme create în interiorul limbii române, precum: *apoetic* < prefixul neologic *a–* + adj. neologic *poetic* (împrumutat din franceză); *nefavorabil* < prefixul de origine slavă *ne–* + adj. neologic *favorabil*; *sămănătorism* < revistaromânească *Sămănătorul* + sufixul neologic *–ism*. Se poate observa că în cel de-al doilea exemplu (*nefavorabil*), baza de derivare este neologică, iar prefixul este unul vechi, de altă origine decât cea occidentală, însă derivatul format pe teren românesc este un neologism. În cel de-al treilea exemplu, baza de derivare este strict românească, iar sufixul este unul nou; şi în acest caz, rezultatul, cuvântul derivat pe teren românesc este un neologism.

Modalitatea internă de modernizare a vocabularului cel mai bine reprezentată este derivarea. Dintre afixele folosite în presa română actuală, *-bil (accizabil, customizabil, upgradabil), -ism (conservatorism, consumism, evazionism), -iza (accesoriza, customiza, digitiza, manageriza), -re (updatare, branduire, digitizare, upgradare) și –itate (alogenitate, marginalitate)* din categoria sufixelor și *ne- (nedemocratic, neimpozitare), re- (retargeta, rebrandui, repotiliza, reteatralizare),* din categoria prefixelor înregistrează o frecvență ridicată. Se poate observa că elementele prefixale sunt inferioare sub aspect cantitativ celor sufixale, aceasta se datorează și existenței unui număr ridicat de sufixe comparativ cu acela al prefixelor. Relativ la sufixe, se poate constata că formanții substantivali și adjectivali intră în componența unei multitudini de formații derivate.

Creativitatea lexicală este evidentă și la nivelul elementelor neologice obținute prin compunere. Formații lexicale inițial livrești, compusele își dovedesc astăzi productivitatea prin numeroase atestări în textele presei românești.

Compunerea prin parataxă este un procedeu care își demonstrează vitalitatea prin posibilitățile nelimitate de combinare a elementelor formative (prin juxtapunere). Menționăm faptul că raportul determinat-determinant se poate în puține cazuri schimba fără consecințe sub aspect semantic: *album-lecție, actor-producător*. În textele jurnalistice actuale constituenții *concurs* (*atelier-concurs, emisiune-concurs*) și *șoc* (*dezvăluiri- șoc, declarație-șoc*) au clase de distribuție în dezvoltare, fără să depășească numeric membrii clasei de distribuție ai substantivului *cheie*. Majoritatea compuselor din serii sinonimice se află în relație de subordonare, cel de-al doilea constituent al formației lexicale având valoare de apoziție. De asemenea, se poate constata că supracompusele sau pluricompusele au un număr redus de atestări.

Afixoidarea este astăzi o modalitate de formare a noi elemente lexicale care au pătruns în limba standard, grație presei românești. Numărul semnificativ de compuse tematice din mass-media actuală nu ne-au surprins dacă avem în vedere că ne aflăm în plină expansiune a procesului de

BDD-A29591 © 2019 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 02:04:11 UTC)

culturalizare de tip globalizat. Ușurința de a obține compuse tematice este uimitoare, elementele constituente nu mai sunt simțite ca având caracter artificial. O dovadă în acest sens o reprezintă creațiile lexicale care au o funcție stilistică. Unele dobândesc foarte rapid statut de efemeride, reprezentând creații de moment. Predilecția pentru astfel de formații interne nu constituie o caracteristică generală a scrisului publicistic din această perioadă, dar se poate observa în special în secțiunile adresate publicului tânăr, erudit, deschis spre noutate și cucerit de combinații lexicale inedite. Fenomenul compunerii de tip tematic evidențiază creativitatea limbii actuale de a atrage atât formanți de tip erudit, cât și afixoide de succes pe plan internațional. Se poate observa productivitatea obținerii de noi elemente lexicale prin alipirea la un morfem-bază a afixoidelor, mai cu seamă a prefixoidelor (*eurofob, eurofobie, eurosceptic, telemanie*), însă mai rar creațiile interne rezultate din două afixoide (*super-mega-performantului* antrenor). Se remarcă, în limbajul publicistic actual, tendința de redarea superlativului absolut cu ajutorul prefixelor *ultra-*, *super-*, care, în acest sens, concurează cu *arhi-*. Schimbarea categoriei gramaticale trimite spre substantivizarea unor adjective rezultate din prefixoide.

Prefixoide desprinse din compuse savante sunt utilizate în textul publicistic actual cu valoare adverbială sau adjectivală: *(dealer) auto, (cameră) video, (carburanți) bio, (produse) eco, (zona)euro, (stil) etno, (ședință) foto, (moda) retro.* Schimbarea categoriei gramaticale duce la substantivizarea unor adjective rezultate din prefixoide. Prin procedeul extrem de actual al compunerii savante, *neoconfixarea*, s-a declanșat o serie de elemente lexicale în a căror structură intră confixe care prezintă tendința de a deveni prefixoide sau sufixoide prin lărgire semantică, precum și prin atașarea cu ușurință la baze din ce în ce mai diferite. Astfel de recompuse sunt: *-emo, -land, etno-*.

Elementele lexicale abreviate sunt reprezentate în textele publicistice din domeniul administrației, politicii, justiției și comerțului, ceea ce arată abilitatea jurnaliștilor de a disemina o modalitate de compunere cu caracter internațional. Sub aspect etimologic, abrevierile evidențiază preeminența formațiilor rezultate pe teren românesc și a elementelor calchiate după modele externe comparativ cu unitățile lexicale rezultate prin împrumut.

Predilecția pentru utilizarea siglelor este explicabilă la nivel funcțional prin factori lingvistici, sociali și psihologici: consecințele globalizării la nivel lexical și tendința de economie lingvistică intensificată prin comunicarea electronică. Astfel, sub aspect lingvistic utilizarea siglelor este stimulată de:

- posibilitatea de funcționare ca morfeme derivative; acestea reprezintă, în genere, structuri nominale, subordonate; se întâlnesc în textele presei actuale și baze mai puțin obținute în a căror componență apar cifre.
- capacitatea de a se lexicaliza prin acest proces, siglelor le este dată calitatea de elemente lexicale independente. Astfel ele pot reprezenta baze pentru crearea de noi unități. Derivarea își dovedește caracterul prolific, în textul jurnalistic actual și prin utilizarea siglelor ca radical pentru obținerea de noi elemente lexicale. În privința fenomenului de prefixare și prefixoidare, *pro-* și *anti-* sunt atașate unei baze siglă: *pro-UE*, *anti-PSD*. Textele jurnalistice abundă în grafii duble, de tipul: *pesedist – PSD-ist*. Lexicalizarea siglelor atrage după sine apariția unor structuri pleonastice, de tipul *serviciul SMURD* („Serviciul Mobil de Urgență, Reanimare și Descarcerare”), care constau în reiterarea unor elemente existente deja în structura siglei.
- caracteristica de a fi motivate; siglele au o lungime medie de maximum patru litere, însă moda lingvistică o constituie formarea unor sigle care au în structura lor un număr alarmant de litere (utilizate, în genere, pentru desemnarea unor companii, organizații, instituții cu importanță redusă etc). Transparența este asigurată, în mod convențional, prin notarea alăturată a sintagmei nominale reprezentând sursa, pentru a ușura decodificarea acesteia. Absența componentelor explicative, diferențele între sursă și siglă, precum și înlocuirea acesteia printr-o perifrază pot crea dificultăți în descifrarea compuselor prin abreviere. De asemenea, decodarea este îngreunată de cazurile tot mai numeroase de omonimii, pricinuite de materialul grafic limitat pentru crearea unor astfel de elemente lexicale, ce țin de un fenomen în continuă expansiune.

BDD-A29591 © 2019 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 02:04:11 UTC)

În presa ultimilor ani există sigle care se scriu identic, dar se pronunță diferit și conțin o siglă alogenă și una românească (PC - personal computer și PC - Partidul Conservator). Siglele care se pronunță identic, însă se ortografiază diferit intră în relație de omonimie (spre exemplu, *prin* (substantiv): Arbore din familia pinaceelor, (Electron) Terminal al unui circuit integrat și PIN - Personal Identification Number). Dezambiguizarea se produce la nivelul scrierii. Există însă și situații în care omonimia care nu ar trebui acceptată (*CE* – Comisia Europeană, *CE* – Campionatul European și *CE* - Consiliul Europei).

Siglele din textele publicistice actuale sunt sursa unor serii sinonimice, unde echivalența referenților se realizează numai în context. Astfel, constituenții pot reprezenta o siglă și elemente din componență a acesteia, o siglă și un sinonim parțial, o expresie care conține sigla și nume de agent.

Concluzii

Limba română a cunoscut un număr semnificativ de influențe alogene, care i-au îmbogățit continuu lexicul fără să altereze esența sa latină. Datorită acestor împrumuturi, vocabularul românesc a devenit eterogen, ceea ce asigură limbii române un loc special printre celelalte limbi romanice. Influența limbilor engleze și franceze asupra limbii române nu este un aspect negativ, deoarece acesta este un fenomen internațional, similar cu alte influențe care s-au manifestat asupra limbii române de-a lungul existenței acesteia. Folosirea corectă a elementelor lexicale pătrunse în vocabularul românesc, mai cu seamă prin intermediul mass-mediei sunt aspectele cele mai importante în ceea ce privește atitudinea față de importul masiv de anglicisme și franțuzisme. Ca urmare a împrumuturilor făcute din limbile occidentale, vocabularul limbii române, în general, și terminologia noastră științifică, în special, au avut beneficii enorme, dobândind o multitudine de termeni internaționali.

În concluzie, împrumutul de neologisme nu este un fenomen caracteristic limbii române actuale, ci manifestarea unei tendinţe generale de sincronizare cu limbile de largă circulaţie, urmărind dezideratul unei exprimări precise, lapidare şi elegante. Concluzionăm că în ceea ce privește clasificarea neologismelor se poate observa o diversitate a lor atât în lingvistica românească, cât şi în cea universală. Lucrările de specialitate propun o varietate de tipologii a neologismelor produse de diferite perspective asupra acestei problematici. O tipologie exhaustivă/generalizatoare e dificil de propus, fiind constrânşi de multiplele interpretări pe care le ridică însuşi conceptul de neologism.

BIBLIOGRAPHY

Bahnaru, Vasile. *Elemente de semasiologie română*. Chişinău: Editura Ştiinţa, 2009, p. 116-118.
Butiurcă, Doina. *Influența franceză, în Integrarea europeană între tradiție și modernitate*. Târgu Mureș. Universitatea „Petru Maior”. 2005, p. 78-90.
Caracostea. D. *Expresivitatea limbii române*. Iaşi. Editura Polirom. 2000, p. 280-286.
Cuniță, Alexandra. *Neologie, neologism. Concepte, analize*, București. Editura Universității din București. 2015, p, 20-24.
Eliade, Pompiliu. *Influenţa franceză asupra spiritului public în România. Originile,* București. Editura Univers, 1982, p. 78-96.
Iancu, Victor I. *Asupra conceptului de neologism*. Baia Mare. Buletin ştiinţific. 1970, p. 30-35.
Oprea, Ioan și Nagy Rodica. *Istoria limbii române literare: Epoca modernă*. Suceava. Editura Universității Suceava. *2002*.
Zafiu, Rodica. *Păcatele limbii: între franceză şi engleză*. *România literară*. nr. 40, 2001.
<http://dspace.usarb.md:8080/jspui/bitstream/123456789/3391/1/Stantieru_Despre_o_tipologie_cercetare_filolog_conf_Vol_II.pdf
<https://litere.uvt.ro/litere-old/vechi/documente_pdf/aticole/uniterm/uniterm4_2006/ileana_busuioc.pdf

BDD-A29591 © 2019 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 02:04:11 UTC)

<https://www.scribd.com/doc/175710879/Istoria-Limbii-Romane-Literare-Epoca-Moderna-III-II
<http://www.lingv.ro/SCL%202008,%20nr.%201.pdf

BDD-A29591 © 2019 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-15 02:04:11 UTC)